

Een precolumbiaanse tripode

De betekenis van de grafgiften uit de Colima-cultuur is een vraagteken. Toch kunnen we een tipje van de sluier oplichten door antwoorden te zoeken bij de mythologie en de kennis van de sjamanen van de hedendaagse Huichol- en Cora-indianen.

Omstreeks 2000 jaar geleden leefden in de hooglanden en de rivier valleien van de Sierra Madre tot aan de kusten van West-Mexico volkeren waar tot op heden weinig van bekend is. Hun materiële erfgoed is ingedeeld naar de stijlregio's Nayarit, Jalisco en Colima. Deze namen verwijzen naar de staten van het huidige Mexico. Deze precolumbiaanse pot in de vorm van een geabstraheerde pompoen wordt gedragen door drie papegaaien die in het vruchtvlies pikken. De tripode is gevonden in een schachtgraf in de Mexicaanse staat Colima.

Weinig bekend

Omdat er in de loop der tijd zeer veel graven geplunderd zijn, is veel informatie verloren gegaan. Met name over de onderlinge relatie van de voorwerpen die in het graf aanwezig waren. In tegenstelling tot hun bekende streekgenoten de Olmeken, de Azteken en de Maya's, beschikten deze oude bewoners van West-Mexico niet over schrift en kalendersystemen. Zij hebben geen stedelijke centra met monumentale architectuur en beeldhouwkunst nagelaten. Alleen de aardewerk sculpturen, die als offers in schachtgraven werden meegegeven aan belangrijke overledenen, vertellen iets over de levenswijze binnen de kleinschalige samenlevingsvormen van voornamelijk landbouwers. Vaatwerk in de vorm van een pompoen met drie poten in de vorm van papegaaien is regelmatig als grafgift aangetroffen in de schachtgraven van Colima. Volgens Von Winning (1974) beweren graf-

rovers dat van de diervoorstellingen uit de schachtgraven 75 % tot 90 % honden zijn. Het overige vaatwerk stelt meestal papegaaien voor. Sculpturen van schildpadden, eenden, krabben en apen zijn veel zeldzamer.

Vergelijkend onderzoek

Uit vroeg-koloniale beschrijvingen is bekend dat het gebied waar de schachtgraven gevonden zijn, in de 16e eeuw dicht bevolkt was en dat deze mensen een taal spraken die tot de Uto-Aztekse taalfamilie behoort. De Huichol- en Cora-indianen, volken die momenteel in Noordwest Mexico leven en die tot voor kort weinig door de kolonisten beïnvloed zijn, spreken een taal uit deze taalgroep. De antropoloog Peter Furst meende daarom dat de Huichol- en Cora-indianen beschouwd kunnen worden als afstammelingen van de makers van de schachtgraven.

In de zestiger jaren van de vorige eeuw heeft hij de gebruiken en gewoonten van

deze indianen bestudeerd om de betekenis van de grafvondsten te interpreteren. De mythologie en de kennis van de ritueel specialisten van de hedendaagse Huichol- en Cora-indianen geeft namelijk veel aanwijzingen wat de betekenis zou kunnen zijn van de diervoorstellingen in de Colima-cultuur. Vrijwel alle diervoorstellingen die in de schachtgraven gevonden zijn, komen bij hen voor. De grafgiftten uit precolumbiaans West-Mexico worden beschouwd als offers voor nieuw leven. In de precolumbiaanse culturen gaat men ervan uit dat een overledene een reis door de onderwereld maakt en in een nieuw leven op aarde terugkeert. De grafgiftten werden behalve als offer voor nieuw leven mee-

Grafgift in de vorm van een roodbruine aardewerk Colima apenvaas (300 v.Christus- 300 n.Christus, h 19 cm, l 29 cm).

Mythische dieren en totemdieren worden doorgaans beschouwd als wezens met een ziel of levenskracht

geven om deze reis veilig en voorspoedig te laten verlopen.

Dieren

Het vaatwerk dat als grafgift meegegeven werd, heeft vaak de vorm van dieren. Mythische dieren en totemdieren worden doorgaans beschouwd als wezens met een persoonlijkheid, een ziel of levenskracht gelijkwaardig aan die van de mens.

De meest afgebeelde diersoort is zoals gezegd de hond. De hond heeft een belangrijke rol in de mythologie van Meso-Amerikaanse culturen.

Hij wordt gezien als de dienaar van de regengod Tlaloc en dient als gids die de zielen van de overledenen naar de onderwereld vergezelt.

De Spaanse kroniekschrijver Juan Suárez de Cepeda maakt in zijn *Relaciones de los indios colimas de la Nueva España* (1581) melding van een zondvloedmythe waarbij de mensen het spoor van een hond volgden die hen naar een bergtop voerde. Zij overleefden de zondvloed en werden de voorouders van de huidige mensen. Na de zondvloed trok de hond zich terug in een meer, waar de zielen van de overledenen hem kwamen bezoeken op weg naar de onderwereld. Uit dit verhaal blijkt dat de hond zowel met de dood als met het ontstaan van de mensheid in

verband wordt gebracht.

In de mythologie van genoemde West-Mexicaanse indianen brengt de hond de ziel van de overledenen over het water naar de wereld van de voorouders.

Vruchtbaarheids-symbool

Bij de huidige Cora-indianen is de papegaai een heilige vogel die symbool staat voor de morgenster (Venus) en voor het ontkiemende maïs. Maïs is naast pompoen een belangrijk onderdeel van de dagelijkse voeding van de indianen. De combinatie van papegaai en met pompoenen heeft waarschijnlijk een vruchtbaarheidssymboliek.

hermanvanbleisem@hotmail.com

Literatuur

- Furst, P.T. (1973). *West Mexican Art: Secular or Sacred?* In I. Bernal et al. (reds). *The Iconography of Middle American Sculpture*. New York: Metropolitan Museum of Art
- Furst, P.T. (1986). Voorwoord en inleiding. In M. & M. Lynton. *Aus der Tiefe. Grabfiguren aus WestMexiko*. Köln: Rautenstrauch- Joest Museum.
- Holsbeke, M. & Arnaut, K. et al. (1998). *Offers voor nieuw leven, grafgiften uit pre-Columbiaans West Mexico*. Antwerpen: Etnografisch Museum Antwerpen
- Leyenaar, T. & Solis, F. et al. (2002). *Mexico, een goddelijke reis*. Zwolle-Amsterdam: Waanders Uitg. – De Nieuwe Kerk
- Winning, H. von (1974) *The Shaft Tomb Figures of West Mexico*. Los Angeles: Southwest Museum

Vaatwerk zoals deze vetgemeste haarloze hond (*xoloitzcuintli*) is vaak als grafgift in de schachtgraven van Colima gevonden (300 v.Christus - 300 n.Christus, h 20 cm, l 31 cm).

